

TÜRK DİLLİLERE TÜRKİYE TÜRKÇESİ ÖĞRETİMİNE İLİŞKİN AKADEMİK YAYINLARIN BETİMSSEL ANALİZİ

Araştırma Makalesi

Mine AKDEMİR*

Geliş Tarihi: 13.02.2023 | **Kabul Tarihi:** 07.05.2023 | **Yayın Tarihi:** 26.06.2023

Özet: Türk dillilere Türkiye Türkçesi öğretimine yönelik çalışmalar son yıllarda artış göstermeye başlamıştır. Bu çalışmaların şekil ve içerik açısından nasıl yapıldığının bütüncül bir bakış açısıyla incelenmesi önemlidir. Bu bağlamda alanyazın tarandığında, yabancılara Türkçe öğretimi disiplinin betimsel analizlerin yapıldığı fakat bu çalışmaların yeterli düzeyde olmadığı tespit edilmiştir. Bu durum, Türk dillilere Türkiye Türkçesi öğretilmesiyle ilgili analiz çalışmalarına ağırlık verilmesini gerekli hâle getirmiştir. Bu çalışmanın amacı, 1994-2022 yılları arasında Türk dillilere Türkiye Türkçesi öğretilmesiyle ilgili hazırlanmış lisansüstü tezlerin ve makalelerin betimsel analizlerini yaparak çalışmaların eğilimlerini belirlemektir. Nitel bir çalışma olarak desenlenen araştırmada veriler, belgesel tarama tekniğinden yararlanılarak toplanmıştır. Buna göre Ulusal Tez Merkezi, Dergipark ve Google Akademik veri tabanları taranarak toplamda 30 tez ve 40 makale çalışma kapsamına alınmıştır. İlgili çalışmalar, yıl, tür, konu, yöntem, veri toplama araçları ve hedef kitleye göre gruplandırılarak grafikler şeklinde sunulmuştur. Çalışmanın bulgularına göre en fazla çalışma makale düzeyinde; en az çalışma doktora düzeyinde hazırlanmıştır. Konularına göre ağırlıklı olarak sorun, problem, hata ve yanlışlar üzerinde durulmuştur. Çalışmalarda genellikle nitel yöntem tercih edilmiş, verilerin toplanmasında anket, tarama ve doküman incelemesi tekniğinden yararlanılmıştır. Hedef kitleye göre bakıldığında çalışmaların en fazla Kırgız ve Kazak Türklerine yönelik en az ise Azerbaycan ve Özbek Türklerine yönelik hazırlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlardan hareketle çalışmanın alanda yapılacak yeni çalışmalara yön göstermesi ve alana bütüncül bir bakış açısıyla katkı sunması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türk dilli, Türkiye Türkçesi, Alanyazın taraması, betimsel analiz, eğilim.

DESCRIPTIVE ANALYSIS OF ACADEMIC PUBLICATIONS RELATED TO TURKISH LANGUAGE TEACHING TO TURKISH SPEAKERS IN TÜRKİYE

Research Article

Received: 13.02.2023 | **Accepted:** 07.05.2023 | **Published:** 26.06.2023

Abstract: Studies on teaching Turkish to Turkic speakers have started to increase in recent years. Identifying these studies and determining how and in what way they are conducted is important in terms of guiding the field. In this context, when the literature was reviewed, it was determined that analyzes were made for the studies, but these studies were not at a sufficient level. This situation has made it necessary to focus on analyzing studies on teaching Turkish to Turkic speakers. In this context, the aim of this study is to determine the trends of the studies by conducting a descriptive analysis of the postgraduate theses and articles on teaching Turkish to Turkic speakers between 1994 and 2022. In the research, which was designed as a qualitative study, data were collected using the documentary scanning technique. Accordingly, a total of 30 theses and 40 articles were included in the study by searching the National Thesis Center, Dergipark and Google Scholar databases. The related studies were grouped according to year, type, subject, method, data collection tools and target group and presented in graphs. According to the findings of the study, the highest number of studies

* Doktora Öğrencisi; Hacettepe Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Doktora Programı; mineakdemir@hacettepe.edu.tr.
 0000-0002-5047-3020

were prepared at the article level and the lowest number of studies were prepared at the doctoral level. Problems, errors and mistakes were mainly emphasized according to their subjects. Qualitative method was generally preferred in the studies and survey, scanning and document analysis techniques were used to collect data. When analyzed according to the target audience, it was concluded that the studies were prepared mostly for Kyrgyz and Kazakh Turks and the least for Azerbaijani and Uzbek Turks. Based on these results, the study is expected to guide new studies in the field and contribute to the field from a holistic perspective.

Keywords: Turkish speaker, Turkish, literature review, descriptive analysis, tendency.

Giriş

Geleneksel olarak çocukların annelerinden ve çevrelerinden edindikleri ilk dile ana dil veya İngilizce alan yazında olduğu gibi birinci dil (L1) adı verilmektedir (Yağmur, 2018, s.182; Gass ve Selinker, 2008, s.7). Kişiler kendi ana dilinin dil bilgisi özellikleri çerçevesinde düşündüğü için yeni dili de bu çerçeveden öğrenmektedir (Biçer, 2017a, s.45). Bu yeni dil öğrenimi/öğretimi süreci, “öğrencinin ana dili ile hedef dil arasındaki yakınlık (benzerlik) veya uzaklık (farklılık)” (Karataş ve Çevik, 2017, s.605) durumlarıyla ilişkili olarak değişkenlik gösterebilmektedir. Bu bağlamda hedef kitlenin açısından kime, nasıl Türkçe öğretileceği konusu önemli hâle gelmektedir. Kara (2010: 673), “dil öğretiminde, öğrenim gören hedef kitlenin hangi milletten olduğu, nereden geldiği ve dil seviyelerinin hangi düzeyde olduğu bilgisine sahip olmanın, dil öğretimini kolaylaştıracağını” ifade etmektedir. Bir başka ifadeyle Mehmet (2019, s.276), “Türk dilli öğrencilerin yabancı öğrencilere oranla hazır bulunuşluk düzeylerinin farklı olduğunu ve hızlı ilerleme kaydettiklerini” belirtmektedir. Bu anlamda Türk dilli bireylere Türkiye Türkçesi öğretiminde benzerliklerin öğretim/öğrenim süreci kolaylığı sağlayacağı düşünülebilir fakat negatif yönlerinin olabileceği de göz ardı edilmemelidir. Özellikle “öğrencilerin dil belleğinde daha önce kodlanmış bilgileri kullanmak istemeleri” (Kara, 2010, s.688) bu süreçlerde sıklıkla hata yapmalarına sebep olmaktadır. Baoya ve Xiangsheng’in (2017, s.21) de ifade ettiği gibi “öğrenciler ikinci/yabancı dil öğrenme sürecinde genellikle anadilinden etkilenerek seslerde, sözcüklerde ve söz diziminde hatalar yapmaktadırlar.” Bu durumların önüne geçebilmek için Türk dilli öğrencilere yönelik ses farklılıkları, ek farklılıkları, yabancı eş değerlerlikler, telaffuz farklılıkları, olumsuz aktarımlar ve alfabe farklılıkları gibi özellikler dikkate alınarak ders içeriğinin planlanması yararlı olabilir.

Türk dillilere Türkiye Türkçesi öğretimi için 1990’lı yıllardan bugüne kadar çeşitli faaliyetlerin yürütüldüğü ve Türkiye’ye yurt dışından öğrenci kabul edilmeye başlandığı bilinmektedir. Özellikle “1992-1993 yılında Türk İş Birliği ve Kalkınma Ajansının (TİKA) desteğiyle Büyük Öğrenci Projesi adında bir uygulama gündeme gelmiştir. Bu projeye Türk Cumhuriyetleri ve topluluklarının eğitim düzeyini artırmak, yetişmiş insan gücü gereksinimini karşılamaya yardımcı olmak, Türkiye dostu genç bir nesil yetiştirmek, Türk dünyasıyla kalıcı bir kardeşlik ve dostluk köprüsü kurmak amaçlanmıştır.” (Güzel ve Barın, 2016, s.17). İlgili proje kapsamında pek çok öğrenci eğitim görmek için Türkiye’ye gelmiştir. Bunun dışında son yıllarda Türk dillilere Türkiye Türkçesi öğretimi konusunda yurt içinde TÖMER’ler, yurt dışında Yunus Emre

Enstitüsü alana katkı sağlamaktadır. Bu minvalde, Türk dili konuşan topluluklara yönelik bilimsel çalışmaların yapılması alana dair farklı bakış açıları sunmakta ve yön göstermektedir. Alan yazındaki çalışmalar incelendiğinde, çalışmaların “Türk soylu, Türk dilli, grameri Türkçe olanlar (Barın, 1998), Türk dünyasından gelenler ve Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinden gelenler” şeklinde kavramsallaştırmanın tercih edildiği görülmektedir. Bu topluluklar için “yabancı sözcüğünün olumsuz çağrışım yaratabileceği” (Taştekin, 2015, s.47) düşüncesiyle bu ibarelerin tercih edildiği söylenebilir. Karataş ve Çevik (2017, s.585) de bu konuda, “Türk dünyasından gelen öğrenciler için yabancı kelimesinin uygun olmadığını söz konusu kitlenin ana dili Türkçe olan ve aynı milletin mensup insanları olduklarını” vurgulamıştır.

Konuyla ilgili alan yazın incelendiğinde yabancı dil olarak Türkçe öğretimiyle ilgili lisansüstü tezlerin ve makalelerin analiz edildiği çeşitli çalışmalara rastlanmıştır. Bu çalışmalardan bazılarında bakıldığında; Maden ve Önal (2021) 2015-2020 yıllarını, Özer ve Turhan Tuna (2020) 1982-2020 yıllarını, Büyükkiz (2014) 1981-2012 yıllarını, Biçer (2017b) 2010-2016 yıllarını, Çelebi, Ergül, Usta ve Mutlu (2019) 2009-2019 yıllarını, Ercan (2015) 1989-2013 yıllarını, Türkben (2018) 1985-2017 yıllarını, Küçük ve Kaya (2018) 2010-2017 yıllarını çalışma kapsamına dâhil etmişlerdir. Bu çalışmalarda genel analizler yapılarak alana dair bir bakış açısı sunulmaya çalışılmıştır.

Türk dillilere Türkiye Türkçesi öğretimine yönelik bilimsel çalışmaların analizlerine bakıldığında; Emek (2020) tarafından “2010-2020 Yılları Arasında Türk Soylulara Türkiye Türkçesi Öğretimi Alanında Türkiye’de Yapılan Tez ve Makale Türü Akademik Çalışmaların Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi” başlıklı araştırma hazırlanmıştır. Bu çalışmada 51 makale, 20 yüksek lisans tezi ve 6 doktora tezi tespit edilmiştir. Tespit edilen bu çalışmalar, yıl, tür, yazar, ülke, konu, yöntem, veri toplama araçları ve analiz yöntemlerine göre analiz edilmiştir. Çalışma sonucunda en fazla araştırmanın makale türünde olduğu belirtilmiş; konuların ise ağırlıklı olarak görüş, tutum, sorun, çözüm önerisi bağlamında olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca çalışmada doktora tezlerinin yetersizliğine dikkat çekilmiştir. Konuyla ilgili diğer bir çalışma Biçer ve Alan (2019) tarafından hazırlanan “Türk Soylulara Türkçe Öğretimi İle İlgili Çalışmalara Genel Bakış” başlıklı araştırmadır. İlgili çalışmada meta-sentez yöntemi kullanılarak 2009-2018 yılları arasında yazılmış 30 makale incelenmiş ve alanla ilgili genel durum belirlenmeye çalışılmıştır. Bu çalışmanın sonuçlarına göre en fazla çalışma 2015 yılında yapılmış çalışmalarda ağırlıklı olarak nitel yöntem tercih edilmiş ve konu bağlamında dil becerileri, sorunlar, öğrenme süreci ve kültür aktarımı üzerinde durulduğu belirtilmiştir. Bir diğeri, Çiftçi ve Coşkun (2017) tarafından hazırlanan “Yabancılara Türkçe Öğretimi Alanında Yapılan Çalışmaların Farklı Değişkenlere Göre Tasnifi” başlıklı araştırmadır. 1923-2017 yıllarını kapsayan araştırmada toplamda 1073 çalışma tespit edilmiştir. Bu çalışmalar hedef kitleye yönelik olarak gruplandırılmıştır. Buna göre Türk Soylular başlığı altında 48 çalışmaya ulaşıldığı belirtilmiştir. Bu çalışmaların 17’si kitap, 15’i tez, 5’i makale ve 11’i bildiri

türündedir. Çalışmada Türk soylulara yönelik çalışmaların toplam araştırma sayısına göre az olduğu ifade edilmiştir.

Alanyazındaki bu çalışmalar dikkate alındığında Türk dillilere Türkiye Türkçesi öğretimine yönelik analiz çalışmalarının yapıldığı fakat kapsayıcılık açısından yeterli düzeyde olmadığı görülmüştür. Buna binaen bu çalışmada, yabancılara Türkçe öğretimi disiplini içinde Türk dillilere Türkiye Türkçesi öğretimi bir kesit olarak alınıp 1994-2022 yılları arasında hazırlanmış lisansüstü tezlerin ve makalelerin betimsel analizleri yapılmış ve alana dair genel eğilimler belirlenmeye çalışılmıştır.

1. Amaç

Bu çalışmanın amacı, Türk dillilere Türkiye Türkçesi öğretimi konusunda hazırlanmış bilimsel çalışmaların betimsel analizini yapmaktır. Bu analiz sonucunda çalışmaların eğilimleri belirlenmiştir. Bu bağlamda aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranmıştır:

1. Türk dillilere Türkiye Türkçesi öğretimi konusunda hazırlanmış lisansüstü tezlerin ve makalelerin yıllara ve türlere göre dağılımı nasıldır?
2. Türk dillilere Türkiye Türkçesi öğretimi konusunda hazırlanmış lisansüstü tezlerin ve makalelerin konularına göre dağılımı nasıldır?
3. Türk dillilere Türkiye Türkçesi öğretimi konusunda hazırlanmış lisansüstü tezlerin ve makalelerin araştırma yöntemlerinin veri toplama araçlarına göre dağılımı nasıldır?
4. Türk dillilere Türkiye Türkçesi öğretimi konusunda hazırlanmış lisansüstü tezlerin ve makalelerin hedef kitleye göre dağılımı nasıldır?

2. Yöntem

Türk dillilere Türkiye Türkçesi öğretimine yönelik hazırlanmış bilimsel çalışmaların incelendiği bu çalışmada nitel yöntem kullanılmıştır. Nitel yöntem, “gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi farklı kaynaklardan elde edilen büyük miktarlardaki verilerin önce incelenerek kodlanmasını ve sonra kodlamaların sentezlenerek bulgulara ulaşılmasını sağlamaktadır” (Büyüköztürk vd., 2017, s.258). Verilerin toplanma sürecinde belgesel tarama tekniğinden yararlanılmış; analizinde ise betimsel analiz tekniği kullanılmıştır.

2.1. Kapsam

Bu çalışmanın kapsamı, Türk dillilere Türkiye Türkçesi öğretimi konusunda 1994¹-2022 yılları arasında hazırlanmış 25 yüksek lisans tezi, 5 doktora tezi ve 40 makaleden oluşmaktadır.

2.2. Verilerin Toplanması

Veriler toplanırken belgesel tarama tekniğinden yararlanılmıştır. Belgesel tarama, “belli bir amaca dönük olarak kaynakları bulma, okuma, not alma ve değerlendirme

¹ Taramalara konuya dair ilk çalışma 1994 yılında tespit edilmiştir. Bu sebeple çalışma, 1994-2022 yıllarını kapsamaktadır.

işlemlerini kapsamaktadır” (Karasar, 2012, s.183). Buna göre, Türk dillilere Türkiye Türkçesi öğretimi konusuyla ilgili 1994-2022 yılları arasında hazırlanmış yüksek lisans ve doktora tezleri Ulusal Tez Merkezi’nden taranarak elde edilmiştir. Tarama sonucunda, Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi, Türkçe Eğitimi, Türk Dili ve Edebiyatı, Türkçe ve Sosyal Bilimler anabilim dallarında hazırlanan tezler dikkate alınmıştır. Araştırmanın ikinci veri kaynağını makaleler oluşturmaktadır. Konuyla ilgili makaleler, Google Akademik ve Dergipark veri tabanları taranarak elde edilmiştir. Her iki türde de veriler toplanırken “Türk soylu, Türk dilli, Türk Cumhuriyetleri, Kazak, Kırgız, Özbek, Türkmen, Azerbaycan Türkü gibi anahtar kelimeler kullanılarak sınırlandırılmıştır. Araştırma kapsamına yalnızca ilgili konuda hazırlanmış Türkiye Türkçesindeki çalışmalar dâhil edilmiştir.

2.3. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. “Betimsel analiz de amaç, elde edilen bulguları düzenlemek, yorumlamak ve okuyucuya sunmaktır. Bu amaçla elde edilen veriler önce sistematik ve açık biçimde betimlenir. Daha sonra yapılan betimlemeler açıklanır, yorumlanır, neden-sonuç ilişkileri irdelenir ve birtakım sonuçlara ulaşılır,” (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 239). Buna göre araştırma kapsamındaki lisansüstü tezler ve makaleler yıl, tür, konu, yöntem, veri toplama araçları ve hedef kitleye göre sınıflandırılarak değerlendirilmiştir. Veriler sunulurken grafiklerden yararlanılmış ve grafikler yorumlanmıştır.

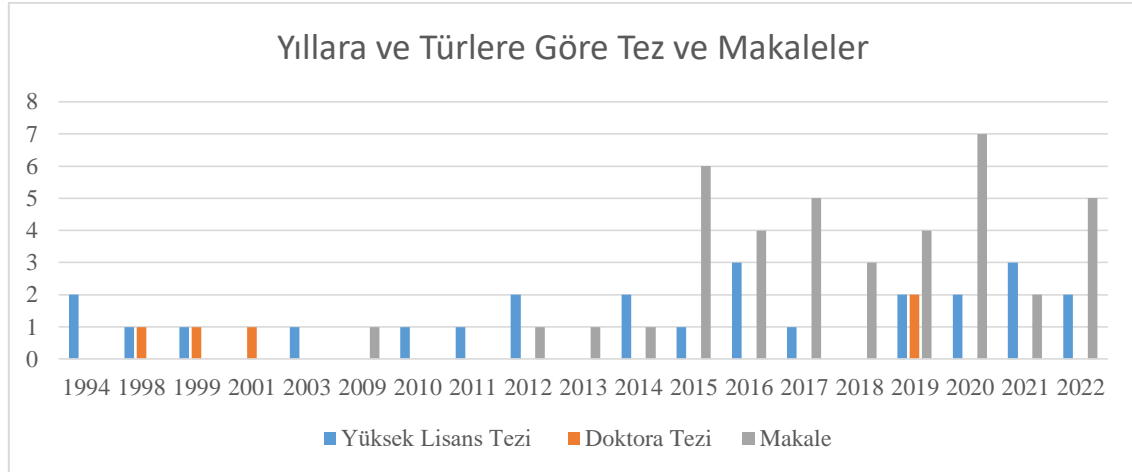
3. Bulgular

3.1. Türk Dillilere Türkiye Türkçesi Öğretimiyle İlgili Lisansüstü Tezlerin ve Makalelerin Yıllara ve Türlerine Göre Dağılımı

Çalışmaların yıllara ve türlere göre dağılımını tespit etmek üzere oluşturulan birinci araştırma sorusuna yönelik bulgular aşağıdaki grafikte verilmiştir:

Grafik 1

Türk Dillilere Türkiye Türkçesi Öğretimi Konusunda Hazırlanmış Lisansüstü Tezlerin ve Makalelerin Yıllara ve Türlerine Göre Dağılımı

Türk dillilere Türkiye Türkçesi öğretimiyle ilgili 1994-2022 yılları arasında hazırlanmış bilimsel çalışmaların yıllara ve türlere göre dağılımı grafik 1’de verilmiştir. Buna göre toplamda 25 yüksek lisans tezi, 5 doktora tezi ve 30 makale tespit edilmiştir. Tespit edilebilen en eski çalışmanın 1994 yılında hazırlandığı bu yıldan 2015 yılına kadar çalışmaların yıllara göre dağılımlarının az sayıda olduğu, 2015 yılından günümüze ise bir artışın yaşandığı görülmektedir. Bu artışın, eğitim, ticaret ve ülkeler arasındaki birtakım anlaşmalarla yaşandığı söylenebilir. Bilindiği üzere “1991 yılından itibaren Türk Dünyası Öğrenici Projesi kapsamında lise, üniversite, yüksek lisans ve doktora yapmak amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ülkemize öğrencilerin gelmesi” (Açık, 2008, s.2); üniversitelerin “Mevlana Değişim Programları gibi öğrenici değişimine olanak sağlamaları” (Biçer ve Alan, 2019, s.144) rağbetin artmasını sağlayan faktörler arasında sayılabilir.

Çalışmalar türlere göre değerlendirildiğinde özellikle 2015-2022 yılları arasında en fazla çalışmanın makale türünde hazırlandığı görülmektedir. Benzer şekilde Biçer ve Alan’ın (2019) çalışmalarında da 2015 yılı en fazla makalelerin çalışıldığı yıl olarak tespit edilmiştir. Diğer yandan Emek’in (2020) çalışmasında 2015 yılı en fazla yayının hazırlandığı yıl olarak belirtilmiştir. Bu konuda Çiftçi ve Coşkun’un (2017) çalışması dikkat çekmektedir. Çünkü bu çalışmanın sonuçlarına göre 1923-2017 yılları arasında yalnızca 5 makale tespit edilmiştir. 2015 yılındaki artış göz önünde bulundurulduğunda daha fazla makalenin tespit edilmesi beklenmektedir. Bu anlamda çalışmanın sonuçları diğer çalışma sonuçlarıyla örtüşmemektedir. İlgili çalışmadaki bu sonucun çalışmanın sınırlılıklarıyla ilgili olduğu söylenebilir.

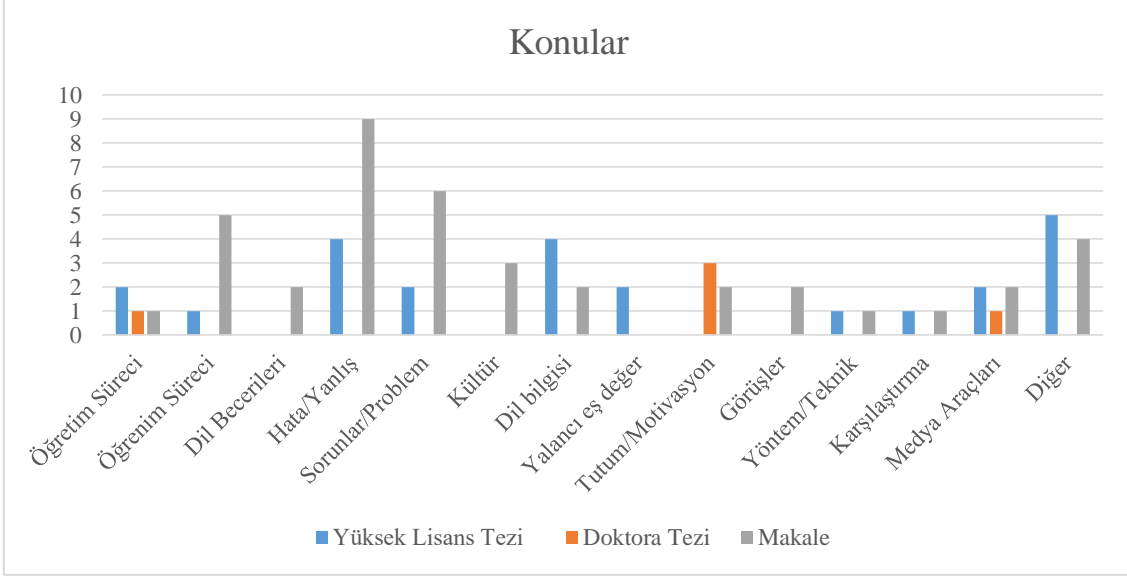
Lisansüstü çalışmaların dağılımlarına bakıldığında yüksek lisans düzeyindeki çalışmaların yıllara göre eşit dağılım gösterdiği söylenebilir. En az dağılım ise doktora düzeyindedir. Emek’in (2020) çalışmasında da doktora düzeyindeki çalışmaların yetersizliğine dikkat çekilmiştir. Bu durum alanda yeterli uzmanlaşmanın olmadığını göstermekte ve alandaki bir boşluğa işaret etmektedir. Alana yeni bir bakış açısı sunması ve yön göstermesi bakımından bu çalışmalara ağırlık verilmesinin gerekli olduğu düşünülmektedir.

3.2. Türk Dillilere Türkiye Türkçesi Öğretiminde Lisansüstü Tezlerin ve Makalelerin Konularına Göre Dağılımı

Çalışmaların konu alanlarına göre dağılımını tespit etmek üzere oluşturulan ikinci araştırma sorusuna yönelik bilgiler aşağıdaki grafikte sunulmuştur.

Grafik 2

Türk Dillilere Türkiye Türkçesi Öğretimi Konusunda Hazırlanmış Lisansüstü Tezlerin ve Makalelerin Konularına Göre Dağılımı

Grafik 2'ye göre çalışmaların konu dağılımları değerlendirildiğinde, konuların “öğrenim süreci, öğretim süreci, dil becerileri, hata-yanlış, sorun-problem, kültür, dil bilgisi, yalancı eş değerlik, tutum-motivasyon, görüşler, yöntem-teknik, karşılaştırma çalışmaları, televizyon-reklam-çizgi film gibi medya araçları çerçevesinde şekillendiği görülmektedir. Grafikte “diğer” başlığı altında değerlendirilen yayınlar ise “kayı, ihtiyaç analizi, literatür tarama, ders kitapları, ölçme ve değerlendirme” gibi başlıkları içermektedir.

Bu bağlamda konuların çeşitliliği türlere göre değerlendirildiğinde “öğretim süreci, tutum/motivasyon ve medya araçlarıyla ilgili konulara yalnızca doktora düzeyinde; “dil becerileri, görüşler, öğrenim süreci, hata-yanlış, sorun-problem ve kültür” konularına ise ağırlıklı olarak makale düzeyinde; “öğretim süreci ve dil bilgisi” konularına ise en fazla yüksek lisans düzeyinde yer verildiği tespit edilmiştir. Hata-yanlış, sorun-problem konularının fazlaca çalışılması dikkat çekmektedir. Biçer ve Alan’ın (2019) tespitlerinde de çalışmaların çoğunlukla karşılaşılan sorunlar etrafında şekillendiği görülmektedir. Bu yanlışların ve hataların pek çok sebepleri olabileceği gibi temel sebepleri arasında Türk dilli öğrencilerin “yalancı eşdeğerlikleri kullanmaları, olumsuz aktarım yapmaları ve ortaklıklardan yola çıkarak genellemeler yapmaları” (Açık, 2008, s.8) söylenebilir. Diğer yandan “Türk dilli öğrencilerin Türkiye Türkçesini kolay bir dil olarak görmeleri ve Türkiye Türkçesiyle ana dilleri arasındaki küçük farklılıklara dikkat etmemeleri de hatalara yol açan faktörler arasında sayılabilir.” (Biçer ve Alan, 2019, s.153). Bu durumları asgari düzeye indirebilmek için Türk dillilere Türkiye Türkçesi öğretimine yönelik ayrı bir öğretim programının hazırlanması yararlı olabilir. Bunun yanı sıra öğretici yeterlikleri göz önünde bulundurularak alan uzmanlarının yetişmesine ağırlık verilebilir. Özellikle öğreticilerin, dillerin tipolojik özellikleri hakkında bilgi sahibi

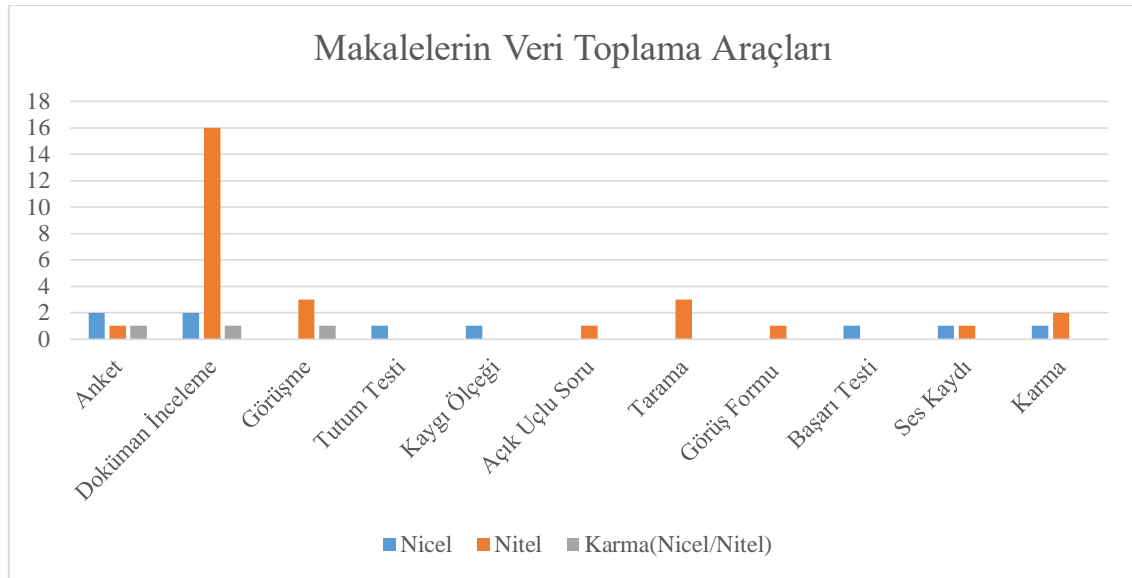
olması gerekmektedir. Çünkü bu bilgiye sahip olmak “dil öğreticileri için öğretimi planlama, öğretim içeriklerini ve etkinliklerini oluşturma ve öğrenici hataları karşısında uygun tutumları geliştirip uygun dönütler verebilmek gibi faktörlerde önemli rol oynamaktadır (Tekeli ve Durmuş, 2022, s.355).

3.3. Türk Dillilere Türkiye Türkçesi Öğretiminde Lisansüstü Tezlerin ve Makalelerin Veri Toplama Araçlarının Yönteme Göre Dağılımı

Grafik 3 ve 4’te lisansüstü tezlerin ve makalelerin veri toplama araçlarının yönetime göre dağılımlarını tespit etmek üzere üçüncü araştırma sorusuna yönelik bilgiler yer almaktadır. Buna göre makalelerin veri toplama araçlarının yönetime göre dağılımları aşağıdaki grafikte sunulmuştur.

Grafik 3

Türk Dillilere Türkiye Türkçesi Öğretimi Konusunda Hazırlanmış Makalelerin Veri Toplama Araçlarının Yönteme Göre Dağılımı

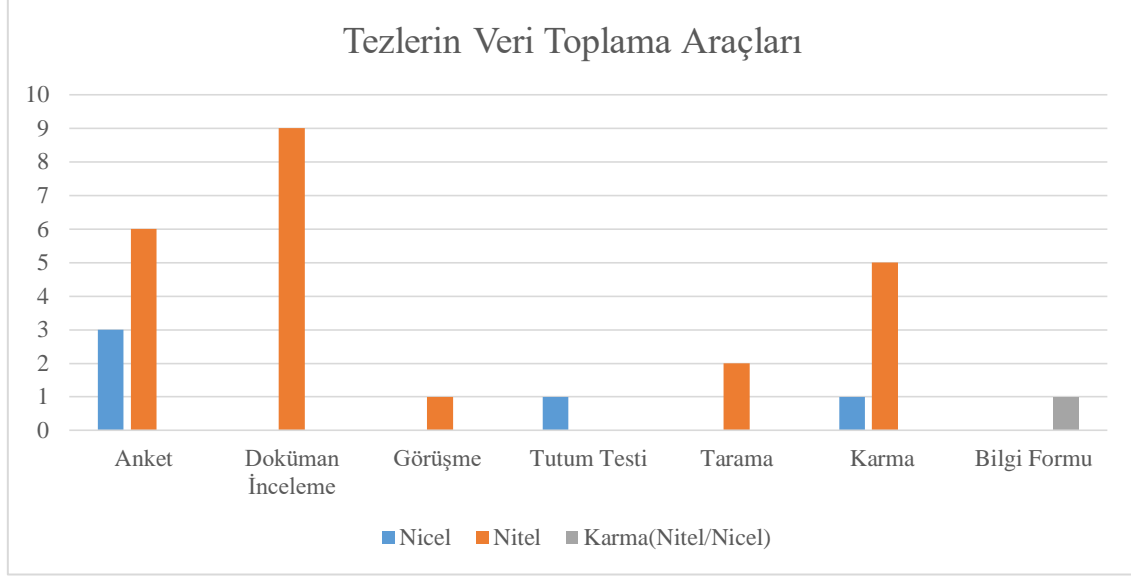
Grafik 3’te makalelerin veri toplama araçlarının yönetime göre dağılımları verilmiştir. Buna göre nitel yöntemin nicel yöntemle orana daha fazla tercih edildiği görülmektedir. Buna bağlı olarak veri toplama araçlarından doküman inceleme, tarama ve görüşme tekniği nitel yöntemde daha sık kullanılmıştır. Nicel yöntemde bakıldığında ise veriler genellikle anket, doküman incelemesi, tutum ölçeği, kaygı ölçeği, başarı testi ve ses kaydı gibi araçlarla toplanmıştır. Veri toplama araçlarının yönetime göre değişiklik göstermesi yöntemlerin gerekliliklerinden kaynaklanmaktadır. Grafığe göre çalışmalarda hem nicel hem nitel yöntemin kullanıldığı karma çalışmalara az da olsa yer verildiği tespit edilmiştir.

Lisansüstü tezlerin veri toplama araçlarının yönetime göre dağılımları grafik 4’de verilmiştir.

Grafik 4

Türk Dillilere Türkiye Türkçesi Öğretimi Konusunda Hazırlanmış Lisansüstü Tezlerin Veri Toplama Araçlarının Yönteme Göre Dağılımı

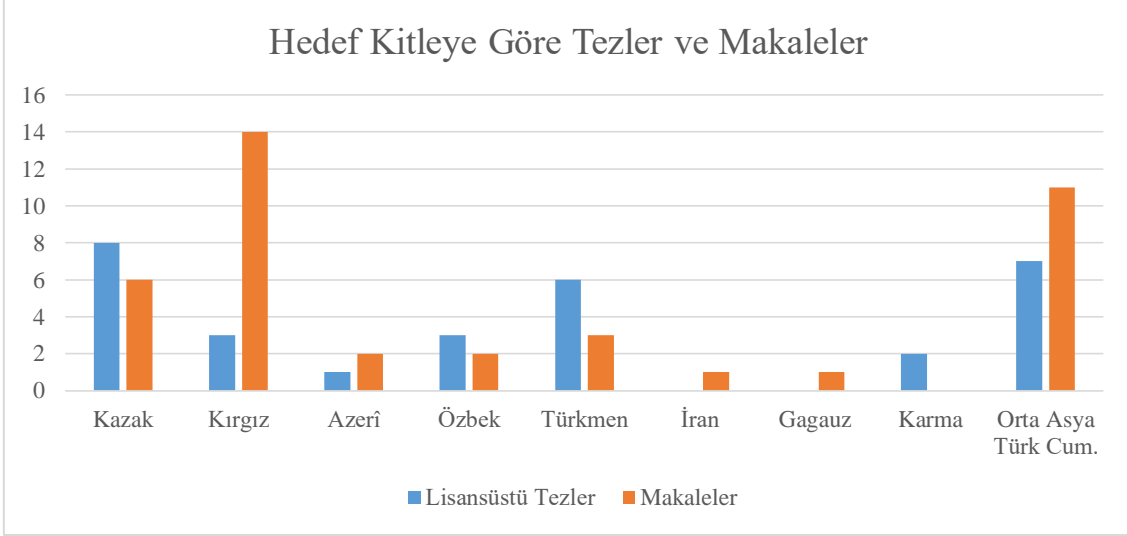
Yukarıdaki grafikte lisansüstü tezlerin veri toplama araçlarının yöneme göre dağılımlarına yer verilmiştir. Buna göre çalışmalarda en fazla nitel yöntemin en az nicel yöntemin tercih edildiği görülmüştür. Nitel çalışmalarda veriler, anket, doküman inceleme, görüşme ve tarama tekniği kullanılarak elde edilmiştir. Nicel yöntemde ise ağırlıklı olarak veriler anket ve tutum testi ile toplanmıştır. Bilgi formu kullanılarak elde edilen verilerin yöntemine bakıldığında hem nicel hem nitel yöntemden yararlandığı tespit edilmiştir. Yöntemle ilgili alan yazındaki çalışmaların tespitlerine bakıldığında Emek'in (2020), Biçer ve Alan'ın (2019) çalışmalarında da benzer şekilde nitel yöntemin daha fazla kullanıldığı nicel ve karma yöneme az sayıda yer verildiği görülmüştür. Bu anlamda Türk dillilere yönelik bilimsel çalışmaların genel eğilimlerinin nitel yöntem ağırlıklı olduğu söylenebilir.

3.4. Türk Dillilere Türkiye Türkçesi Öğretiminde Lisansüstü Tezlerin ve Makalelerin Hedef Kitleye Göre Dağılımı

Aşağıdaki grafikte lisansüstü tezlerin ve makalelerin hedef kitleye göre dağılımlarını tespit etmek üzere oluşturulan dördüncü araştırma sorusuna yönelik bilgiler sunulmuştur.

Grafik 1

Türk Dillilere Türkiye Türkçesi Öğretimi Konusunda Hazırlanmış Lisansüstü Tezlerin ve Makalelerin Hedef Kitleye Göre Dağılımı

Yukarıdaki grafik incelendiğinde ilgili konuda hazırlanmış lisansüstü tezlerin ve makalelerin hedef kitleye göre dağılımları verilmiştir. Buna göre çalışmalarda makale düzeyinde en fazla Kırgızlara; lisansüstü tez düzeyinde ise en fazla Kazaklara yönelik çalışmaların hazırlandığı tespit edilmiştir. Grafiğe göre en az çalışmanın Özbek, İran, Gagavuz ve Azerbaycan Türkleriyle ilgili hazırlandığı görülmüştür. Orta Asya Türk Cumhuriyetleri kategorisinde değerlendirilen çalışmaların hedef kitlesi bütün Türk Cumhuriyetlerindeki toplulukları kapsayacak şekilde “Türk soylulara Türkçe, Türk dillilere Türkçe, Orta Asya bozkır medeniyetlerinde Türkçe, Türk dünyasından gelen öğrencilere Türkçe, grameri Türkçe olan topluluklara Türkçe” gibi başlıklar hâlinde hazırlanmıştır. Buna göre çalışmaların eğilimlerinin Orta Asya geneline yönelik olduğu söylenebilir. Emek’in (2020), Biçer ve Alan’ın (2019) çalışmalarında da hedef kitlelerin genellikle farklı Türk boyları ve topluluklarını içeren Orta Asya geneliyle ilgili karma gruplarda yoğunlaştığı belirtilmektedir. Bu çalışmaların coğrafi yakınlık ya da uzaklık gibi bir ayrıma gidilmeden bütüncül bir bakış açısıyla hazırlandığı söylenebilir.

Sonuç

Türk dillilere Türkiye Türkçesi öğretimi konusunda 1994-2022 yılları arasında hazırlanmış toplamda 70 çalışma tespit edilmiştir. Bunlardan 25’i yüksek lisans tezi, 5’i doktora tezi ve 40’i makale türündedir. Elde edilen bu veriler; yıl, tür, konu, yöntem, veri toplama araçları ve hedef kitleye göre sınıflandırılarak betimsel analizleri yapılmıştır. Bunun sonucunda alana dair genel eğilimler belirlenmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda ulaşılan sonuçlar aşağıdaki gibidir:

İlgili konu kapsamında hazırlanan çalışmaların yayın yılına bakıldığında en fazla çalışmanın 2015 yılında yapıldığı görülmüştür. Benzer şekilde Emek’in (2020), Biçer ve Alan’ın çalışmalarında da 2015 yılı en fazla çalışmanın yapıldığı yıl olarak tespit

edilmiştir. Bu yıldan 2022 yılına kadar çalışmalarda bir artışın yaşandığı sonucuna varılmıştır. Son yıllardaki bu artışın nedenleri arasında küreselleşen dünyayla beraber artan iletişim, teknolojinin ilerlemesi, çevrim içi derslerin yaygınlaşması ve çok dilliliğe duyulan ihtiyacın artması gibi faktörlerin etkili olduğu düşünülmektedir. Çalışmalar tür bakımından incelendiğinde en fazla makale düzeyinde; en az ise doktora düzeyinde çalışmaların yapıldığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda Emek'in (2020), Biçer ve Alan'ın (2019) çalışmalarında da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Buna göre doktora tezlerinin yetersizliği alanda görülen önemli bir eksiklik olarak değerlendirilmiştir. Alana yön göstermesi ve bakış açısı sunması bakımından doktora düzeyindeki çalışmalara ağırlık verilmesinin gerekli olduğu düşünülmektedir. Diğer yandan yüksek lisans düzeyindeki çalışmalara bakıldığında yıllara göre dağılımları normal olarak değerlendirilmiştir.

Çalışmaların konu alanlarına bakıldığında genellikle öğrenim/öğretim süreci, dil bilgisi, yalancı eş değerlik, görüş, tutum-motivasyon, dil becerileri, medya araçları ve kültür aktarımı gibi konuların işlendiği görülmüştür. Araştırma sonucunda hata, yanlış, sorun, problem ve öğrenim süreci gibi konulara ağırlıklı olarak yer verilmiştir. Emek'in (2020), Çiftçi ve Coşkun'un (2017), Biçer ve Alan'ın (2019) çalışmalarında da en fazla değinilen konunun sorun, görüş, öğrenme süreci ve kültür aktarımı olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda ilgili konuların alanyazında en fazla ele alınan konular olduğu anlaşılmıştır.

Çalışmalar yöntem açısından değerlendirildiğinde en fazla nitel yöntemin en az ise nicel ve karma yöntemin kullanıldığı tespit edilmiştir. Nitel yöntem ile veriler çoğunlukla anket, tarama ve doküman incelemesi tekniğiyle toplanmıştır. Nicel ve karma yöntemle ise daha çok tutum ölçeği, kaygı ölçeği ve başarı testi ile veriler elde edilmiştir. Çalışmalarda veri toplama araçları tercih edilen yöntemin gerekliliklerine uygun şekilde seçilmiştir. Alanyazındaki diğer analiz çalışmaları da (Emek, 2020; Biçer ve Alan, 2019) yöntem ve veri toplama araçları bakımından bu çalışma ile benzerlik göstermektedir. Çalışmaların hedef kitleye göre dağılımlarına bakıldığında en çok çalışmanın Kırgızlara ve Kazaklara en az çalışmanın Özbeklere ve Azerbaycan Türklerine yönelik olduğu ulaşılan diğer bir sonuçtur. Diğer çalışmalarda ise hedef kitle, bütün Türk dilli topluluklarının genelini kapsayacak şekildedir.

Araştırma esnasında ulaşılan diğer sonuçlara bakıldığında, dil bilgisi öğretimi bağlamında toplamda sekiz çalışma tespit edilmiştir. Bu bağlamda, çalışmalarda “ad durum eklerinin yeri, durum eklerinin öğretimi, ses olayları, ek fiil, sıfat- fiil, yapım ekleri ve çekim ekleri” gibi konulara değinilmiştir. Çalışmalar beceri bağlamında değerlendirildiğinde yazma becerisiyle ilgili çalışmaların diğer becerilere oranla daha fazla çalışıldığı; dinleme ve konuşma becerisiyle ilgili çalışmalara az sayıda yer verildiği görülmüştür. Diğer yandan çalışmalar seviye bağlamında değerlendirildiğinde, çok az çalışmada seviye belirtilmiş olup bu çalışmaların temel seviye (A1-A2) ve orta seviye (B1-B2) ağırlıklı hazırlandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bütün bu sonuçlardan hareketle, Türk dillilere Türkiye Türkçesi öğretimiyle ilgili bilimsel çalışmaların eğilimleri ağırlıklı olarak makalelere yönelik olduğu söylenebilir. En az çalışmanın doktora düzeyinde yapılması alanda görülen bir eksiklik olarak göze çarpmaktadır. Bu anlamda söz konusu alanla ilgili çeşitli bakış açıları sunması ve yol gösterici olması bakımından doktora düzeyindeki çalışmalara daha fazla ağırlık verilmesinin gerekli olduğu düşünülmektedir. Bir başka yönden konuların eğilimleri genellikle “sorun, hata, problem ve yanlışlıkların” tespiti üzerinedir. Çalışmaların yöntemleri genellikle nitel ağırlıklı bir eğilim göstermektedir. Hedef kitle bağlamında çalışmalar genellikle Kazak ve Kırgız Türklerine yönelik bir eğilim göstermektedir. Sonuç olarak Türk dillilere Türkiye Türkçesi öğretimi konusunda hazırlanmış bilimsel çalışmaların betimsel analizlerinin yapıldığı bu çalışmada, Türk dillilere Türkiye Türkçesi öğretimine dair genel eğilimler belirlenmiştir. Bu kapsamda çalışmanın gelecekte yapılacak yeni çalışmalara katkı sunacağı ve yön göstereceği düşünülmektedir.

Öneriler

Çalışmanın sonuçlarından hareketle, Türk dillilere Türkiye Türkçesi öğretimiyle ilgili yeni çalışmalara katkı sağlayabilecek bazı önerilerde bulunulmuştur:

- Çalışmalar türlere göre değerlendirildiğinde doktora düzeyindeki çalışmaların diğer çalışmalara oranla daha az çalışıldığı görülmüştür. Alana farklı bakış açıları kazandırması ve yön gösterici olması bakımından doktora düzeyindeki çalışmalara ağırlık verilebilir.
- Çalışmaların yöntemlerine bakıldığında genel eğilimin nitel ağırlıklı olduğu tespit edilmiştir. Alana farklı katkılar sunması bakımından yeni çalışmalar yapılırken nicel veya karma yöntem tercih edilebilir.
- Çalışmalarda ağırlıklı olarak sorun, problem, hata, görüşler ve tutum gibi konulara odaklanılmıştır. Bu çalışmaların dışında alana katkı sunacak materyal/etkinlik geliştirme, edebi metinlerin kullanımı, ölçme ve değerlendirme, teknolojik araçlardan yararlanma gibi konular tercih edilerek konu alanları çeşitlendirilebilir. Son yıllarda teknoloji destekli çalışmaların, “dil öğretimi alanında materyal üretiminin kalitesini ve içeriğini önemli ölçüde belirlediği” (Başar ve Çangal, 2021, s.29) düşünüldüğünde teknoloji temalı konulara ağırlık verilebilir.
- Türk dillilere Türkiye Türkçesi öğretimine yönelik eksiklikleri tamamlamak için müstakil bir kitap çalışması yapılabilir. Bu kitap çalışması öncelikle öğreticilere yönelik olabilir. Daha sonra öğrencilere yönelik beceri ve seviye temelli ders kitapları ve ek materyaller hazırlanabilir. Bununla birlikte hedef kitleye yönelik sözlük çalışmaları yapılabilir.
- Türk dillilere yönelik ayrı bir öğretim programı oluşturulabilir.
- Türk dilli öğrencilere yönelik homojen sınıflar oluşturulabilir. “Sınıflarda Türk kültürüne farklı uzaklıklarda veya farklı Türkiye imajına sahip ülkelerden kişiler yer alabilmektedir. Bu da öğrenci motivasyonunu, öğrenme hızını, dolayısıyla

öğrenme süreçlerini doğrudan etkilemektedir. Bu anlamda sınıflar ne kadar homojen olursa öğretme faaliyetleri o kadar başarılı olur (Durmuş, 2013, s.220-221).” Böylece yabancı öğrencilerin öğrenim süreçlerinden kaynaklı olumsuz tutum geliştirmelerinin de önüne geçilebilir.

- “Bir dili bilmek, o dilde metin üretebilmek ve üretilen metinleri anlayabilmek demektir. (Yazıcı 2021, s.15-16). Bu bağlamda Türk dillilere Türkiye Türkçesi öğretiminde de ortak dil, tarih ve kültürden yararlanılarak ilgi çekici metinler oluşturulabilir. Metnin hangi seviyede, hangi beceride ve ne amaçla kullanılacağı iyi belirlenmelidir. Ayrıca bu metinler oluşturulurken “metin ile öğrenci düzeyi arasındaki uyuma” da (Crossley, Allen ve Mcnamara, 2012, s.106) dikkat edilmelidir.

Kaynakça

- Açık, F. (2008). Türkiye’de Yabancılara Türkçe Öğretilirken Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri [Uluslararası Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu Sunumu],https://turkoloji.cu.edu.tr/pdf/fatma_acik_yabancilara_turkce_ogretimi.pdf
- Baoya, C. and Xiangsheng, T. (2017). The direction of language contact and the analysis of linguistic typology. *Journal of Chinese Linguistics Monograph Series*, (27), 16-45.
- Barın, E. (1998). Grameri Türkçe Olan Topluluklara Türkiye Türkçesinin Öğretimi. [Yayımlanmamış Doktora Tezi].Gazi Üniversitesi.
- Başar, U. ve Çangal, Ö. (2021). Analysis of the attitudes of the instructors towards the use of technology in teaching turkish as a foreign language. *International Online Journal of Educational Sciences*, 13(1), 18-32.
- Biçer, N. (2017a). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde ana dilinin etkisi. *Turkish Studies*, 12(14), 41-48.
- Biçer, N. (2017b). Yabancılara Türkçe öğretimi alanında yayınlanan makaleler üzerine bir analiz çalışması. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (27), 236-246.
- Biçer, N. ve Alan, Y. (2019). Türk soylulara Türkçe öğretimi ile ilgili çalışmalara genel bakış. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 29(1), 143-157.
- Büyükikiz, K. K. (2014). Yabancılara Türkçe öğretimi alanında hazırlanan lisansüstü tezler üzerine bir inceleme. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (25), 203-213.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi Yayıncılık.

- Crossley, S.A., Allen, D., and Mcnamara, D. S. (2012). Text simplification and comprehensive input: a case for intuitive approach. *Language Teaching Research* 16(1), 89-108.
- Çelebi, C.; Ergül, E.; Usta, B. ve Mutlu, M. (2019). Türkiye’de yabancılara Türkçe öğretimi alanında hazırlanmış lisansüstü tezler üzerine bir meta-analiz çalışması. *Temel Eğitim Dergisi*, 1(3), 39-52.
- Çiftçi, Ö. ve Coşkun, H. (2017). Yabancılara Türkçe öğretimi alanında yapılan çalışmaların farklı değişkenlere göre tasnifi. *International Journal of Languages Education an Teaching*, (17), 205-214.
- Durmuş, M. (2013). Türkçenin yabancılara öğretimi: sorunlar, çözüm önerileri ve yabancılara Türkçe öğretiminin geleceğiyle ilgili görüşler. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(11), 207-228.
- Emek, M. (2020). 2010-2020 yılları arasında Türk soylulara Türkiye Türkçesi öğretimi alanında Türkiye’de yapılan tez ve makale türü akademik çalışmaların çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. A. Okur; İ. Güleç ve B. İnce (Ed.), *Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Yeni Yönelimler 2* içinde, (ss. 147-165). Beşiz Yayınları.
- Ercan, A.N. (2015). Yabancılara Türkçe öğretimi üzerine yapılmış lisansüstü tezlerin çeşitli değişkenler açısından analizi. *Türkçenin Eğitimi-Öğretimine Yönelik Çalışmalar*, 2-12
- Gass, S. and Selinker, L. (2008). *Second Language Acquisition: An Introductory Course*. Taylor & Francis Group.
- Güzel, A. ve Barın, E. (2016). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi*. Akçağ Yayınları.
- Kara, M.(2010). Gazi üniversitesi Tömer öğrencilerinin Türkçe öğrenirken karşılaştıkları sorunlar ve bunların çözümüne yönelik öneriler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8(3), 661-696.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi kavramlar-ilkeler-teknikler*. Nobel Yayıncılık.
- Karataş, M. ve Çevik, A.İ. (2017). Dil öğretiminde “ana lehçe” ile “hedef lehçe” arasındaki ilişkinin (benzerlik) dil becerilerine etkisi (azerbaycan Türkçesi-Türkiye Türkçesi örneği), *International Journal of Languages’ Education and Teaching*. 5(3), 579-608.
- Küçük, S. ve Kaya, E. (2018). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ile ilgili hazırlanan tezlerde geçen anahtar kelimelere yönelik içerik analizi. *Journal of History Culture and Art Research*, 7(5), 442-456.
<https://doi.org/10.7596/taksad.v7i5.1880>

- Maden, S. ve Önal, A. (2021). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ile ilgili lisansüstü tezlerin araştırma eğilimleri, *Uluslararası Eğitim Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 7(1), 42-56.
- Mehmet, G. (2019). Türk dilli gruplara Türkiye Türkçesinin öğretiminde dikkat edilecek noktalar. *Ana Dili Eğitim Dergisi*, 7(1), 273-284.
- Özer, H. ve Turhan Tuna, S. (2020). Yabancılara Türkçe öğretimi konusunda yayımlanmış bilimsel çalışmalar üzerine bir inceleme, *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 81-98. Doi: 10.21666/muefd.748610
- Taştekin, A. (2015). Türk dillilere Türkiye Türkçesi öğretimi nasıl olmalıdır, *International Journal of Languages Education and Teaching*, 3(3), 43-55.
- Tekeli, F. ve Durmuş, M. (2022). İki dillilere Türkçe öğretiminde öğretici yeterlikleri. U. Başar (Ed.), *İki Dillilere Türkçe Öğretimi* içinde (ss. 351-372), Nobel Akademi Yayıncılık.
- Türkben, T. (2018). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında yapılan lisansüstü çalışmaların değerlendirilmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(4), 2464-2479.
- Yağmur, K. (2018). Dil öğretiminde anadili, ikinci dil ve yabancı dil kavramları. M. Durmuş ve A. Okur (Ed.) *Yabancılara Türkçe öğretimi el kitabı* içinde (ss. 181-200) Grafiker Yayınları.
- Yazıcı, N. (2021). Dil öğretiminde metin seçimi. E. Boylu (Ed.), *Soru ve cevaplarla yabancı dil olarak Türkçe öğretimi el kitabı* içinde, (ss. 15-19). Pegem Akademi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.

Araştırmacıların Makaleye Katkı Oranı Beyanı:

1. yazar katkı oranı: %100

Çıkar Çatışması Beyanı:

Herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Finansal Destek veya Teşekkür Beyanı:

Bu çalışma için herhangi bir kurumdan finansal destek alınmamıştır.

Extended Abstract

In recent years, the number of scientific studies on teaching Turkish language to Turkic speakers has been increasing. Among the reasons for this increase, factors such as the globalization of the world, the advancement of technology, the spread of online courses

and the increasing need for multilingualism have been effective. In this context, it has been seen as a need in the field to identify the studies conducted in the field and to determine their trends.

The aim of the study is to conduct a descriptive analysis of scientific studies on teaching Turkish to Turkic speakers between 1994 and 2022. As a result, trends in the field will be identified. In this direction, the following research questions were sought to be answered:

- 1) What is the distribution of graduate theses and articles on teaching Turkish to Turkic speakers according to years and types?
- 2) How is the distribution of graduate theses and articles on teaching Turkish to Turkic speakers according to their subjects?
- 3) How is the distribution of the research methods of graduate theses and articles about teaching Turkish to Turkic speakers according to data collection tools?
- 4) How is the distribution of graduate theses and articles on teaching Turkish to Turkic speakers according to the target group?

Qualitative method was used in the related study. While collecting the data, documentary scanning technique was used. Accordingly, the data were collected from 'National Thesis Center, Google Scholar and Dergipark' databases. As a result of the scanning, theses prepared in the departments of Teaching Turkish as a Foreign Language, Turkish Education, Turkish Language and Literature, Turkish and Social Sciences were taken into consideration. While collecting data in both types, it was limited by using keywords such as "Turkish descendant, Turkish linguist, Turkish Republics, Kazakh, Kyrgyz, Uzbek, Turkmen, Azerbaijani Turk". Only Turkish studies prepared on the relevant subject were included in the scope of the research. Descriptive analysis technique was used to analyze the data. Accordingly, postgraduate theses and articles within the scope of the research were classified and evaluated according to year, type, subject, method, data collection tools and target group.

A total of 70 studies were identified in the research. Among the identified studies, 40 were articles, 25 were graduate theses and 5 were PhD theses. According to the findings of this study, the highest number of studies between 1994 and 2022 was prepared in 2015 in the article type. The least number of studies is at the doctoral level. Doctoral level studies should be included more in terms of providing direction and perspective to the field. Qualitative method was generally preferred in the studies. While collecting the data of the studies, document analysis, survey and questionnaire techniques were most commonly used. There are few studies related to quantitative method. When the studies are examined according to the target population, the highest number of studies were prepared for Kyrgyz and Kazakhs. The least number of studies are related to Azerbaijani Turks and Uzbeks. In the studies, issues such as problems, error analysis and learning process were mentioned the most. Apart from these studies, different studies that will contribute to the field can be included. For example, topics such as

material/activity preparation, use of literary texts, utilization of technological studies can be preferred.

According to the findings of this study, in which a descriptive analysis of scientific studies on teaching Turkish to Turkic speakers was conducted, the following results were obtained:

1. It has been concluded that the highest number of studies on teaching Turkish to Turkic speakers are at the article level and the lowest number of studies are at the doctoral level. Doctoral level studies can be included more. The general tendency of the studies is qualitative method. Quantitative or mixed method can be preferred in new studies that will contribute to the field.
2. Study subjects are generally focused on identifying problems and issues. Subjects can be diversified in the studies.
3. Four basic skills are important in language teaching. In this context, writing skill was covered the most in the research. Listening and speaking skills were addressed the least. Skills were not approached equally. Another result is that the studies are generally at basic (A1-A2) and intermediate (B1-B2) levels.
4. Based on the results of the study, a separate book study can be prepared to complete the deficiencies in teaching Turkish to Turkic speakers. A separate teaching program can be created for Turkic speakers. In this program, the methods, approaches and techniques to be used in the teaching process should be specified.
5. Homogeneous classes can be created for Turkic-speaking students.
6. Interesting texts can be created by utilizing common language, history and culture in teaching Turkish to Turkic speakers.

In conclusion, scientific studies on teaching Turkish to Turkic speakers can be reinterpreted by using different analysis methods. New studies can be prepared to contribute to the field.

EK 1: Çalışma Kapsamına Alınan Lisansüstü Tezler

Tez Başlıkları

1. 1994 Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü TDE: Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinden (Azerbaycan-Özbekistan-Kazakistan) Gelen Öğrencilerin Türkiye Türkçesine İtibakta Karşılaştıkları Güçlükler (YL)
2. 1994 Gazi Ü. Türkmen Öğrencilerinin Türkiye Türkçesi Öğrenim Problemleri (YL)
3. 1998 Gazi Üniversitesi Türkçenin Eğitimi ve Öğretimi Bilim Dalı: Grameri Türkçe Olan Topluluklara Türkiye Türkçesinin Öğretimi (DR)
4. 1998 Ankara Ü. Türkçenin Eğitimi ve Öğretimi ABD: Kazakça ve Türkçedeki Çekim Eklerinin Karşılaştırılması(YL)
5. 1999 Gazi Üniversitesi Türkçenin Eğitimi ve Öğretimi Bilim Dalı: Türk Cumhuriyetlerinden ve Topluluklarından Gelen Öğrencilere Türkiye Türkçesinin Öğretiminde Devlet Televizyonlarında Yayımlanan Drama ve Reklamın İşlevi (DR)
6. 1999 Gazi Ü. Türkçenin Eğitimi ve Öğretimi Bilim Dalı: Kazakistan'daki Kazak Üniversite Öğrencilerine Türkiye Türkçesi Öğretimi ile İlgili Bir Alan Araştırması(YL)
7. 2001 Ankara Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü: Kazak ve Kırgız Öğrencilerin Türkçeye Karşı Tutumlarının Türkçe Öğrenim Başarılarıyla İlişkisi (DR)
8. 2003 Gazi Ü. Türk Dili ve Edebiyatı ABD: Kazak Öğrencilerinde Türkiye Türkçesi Yanlılıkları (YL)
9. 2010 Ankara Ü. Türkçenin Eğitimi Ve Öğretimi ABD: Türkçe ve Kırgızca Dil Yapılarının Dil Öğretimi Amaçlı Karşılaştırması(YL)
10. 2011 On Dokuz Mayıs Ü. Türkçe Eğitimi ABD: Kırgız Türkçesi İle Türkiye Türkçesi Arasındaki Kelime Eş Değerliliği (YL)
11. 2012 Atatürk Ü. Türkçe Eğitimi ABD: Mogolistan'ın Bayan-Olgii Bölgesindeki Kazak Öğrencilerin Türkiye Türkçesi Öğrenirken Yaptıkları Yazılı Anlatım Yanlılıklarının Dil Bilgisi Açısından İncelenmesi (YL)
12. 2012 Gazi Üniversitesi Türkçe Eğitimi ABD: Avrupa Diller Öğretimi Ortak Çerçeve Metni Doğrultusunda Orta Asya'daki Türk Soylulara A1 Seviyesinde Türkiye Türkçesi Öğretim Programı Örneği(YL)
13. 2014 İstanbul Ü. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi ABD: Özbek Türklerine Türkiye Türkçesi Öğretiminde Ek-Fiilin Birleşik ve Katmerli Zamanın Çekimleri Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri(YL)
14. 2014 İstanbul Ü. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi ABD: Özbekistan'da Türkiye Türkçesi Eğitiminin Yeni Yaklaşım ve Yöntemler Açısından Değerlendirilmesi (YL)
15. 2015 Gazi Üniversitesi Türkçe Eğitimi ABD: Türk Soylulara Türkiye Türkçesi Öğretiminde Medyanın Etkisi(YL)
16. 2016 Dokuz Eylül Ü. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi ABD: Türkiye Türkçesi ve Kazak Türkçesi Arasındaki Yabancı Eş Değerler (YL)

17. 2016 Gazi Ü. Türkçe Eğitimi ABD: Yapım Eklerinin Öğretiminde Eğitsel Oyun Temelli Bir Model Önerisi: Kerkük Türkmenleri Örnekleme (YL)
18. 2016 Sakarya Ü. Türkçe Eğitimi Bilim Dalı: Öğretmen ve Öğrenci Gözü İle Soydaş İki Dillilere Türkçe Öğretiminde Ölçme ve Değerlendirme(Arapça ve Türkçe Bilen Kerkük Türkmenleri Örneği) (YL)
19. 2017 İstanbul Üniversitesi- Yabancı dil olarak Türkçe Anabilim dalı: Kazakistan'da Türkiye Türkçesi Öğretiminde Sıfat Fiiller Konusunda Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri.
20. 2019 Hacettepe Ü. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Bilim Dalı: Kazaklara Türkçe Öğretiminde Yabancı Eş Değer Sözcükler (YL)
21. 2019 Gazi Üniversitesi Türkçe Eğitimi Bilim Dalı: Türk Cumhuriyetlerinde Ana Diline ve Türkiye Türkçesi Öğrenimine İlişkin Tutum (Üniversite Öğrencileri Örneğinde) (DR)
22. 2019 Sakarya Ü. Türkçe Eğitimi Bilim Dalı: Özbekistan'daki Üniversitelerde Türkçe Öğrenen Öğrencilerin Türkçe Öğrenmeye İlişkin Tutum ve Motivasyonları (Taşkent Örneği) (DR)
23. 2019 Ünal, A. (2019). Türkiye Türkçesi programlarında Kırgız öğrencilerinin yaptığı hataların değerlendirmesi ve çözüm önerileri (Manas Üniversitesi örneği, A1-A2 seviyesi) (Yüksek lisans tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
24. 2020 Dokuz Eylül Ü. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Bilim Dalı: Türkiye Türkçesi Öğrenen Kazak Öğrencilerin Sözcük Düzeyinde Yaptıkları Yanlışlar (YL)
25. 2020 Uşak Ü. Türkçe Eğitimi Bilim Dalı: Türkiye Türkçesi Öğrenen Türkmenistan Uyruklu C1 Seviyesindeki Öğrencilerin Yazılı Anlatımlarındaki Aktif Kelime Servetinin Tespiti (YL)
26. 2021- İstanbul Ü. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi ABD: İki Dilli Irak Türkmenlerinin Yabancı Dil Olarak Türkiye Türkçesi Öğreniminde Televizyonun Rolü (YL)
27. 2021 Yıldız Teknik Üniversitesi Yabancılar Türkçe Öğretimi Bilim Dalı: Türk Soylulara Türkçe Öğretimi Kapsamında Altın Köprü Kitabının Değerlendirilmesi(YL)
28. 2021 Dokuz Eylül Ü. Yabancı Dil Olarak Türkçe Bilim Dalı: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğreniminde Karşılaşılan Sorunlar: Azerbaycan Modeli(YL)
29. 2022 Gazi Ü. Türkçe ve Sosyal Bilimler ABD: Irak'ta İki Dilli Türk Soyluların Türkçe Öğrenimi (YL)
30. 2022 Gazi Ü. Türkçe ve Sosyal Bilimler ABD: Türkçe Öğrenen Türk Soylu Öğrencilerin Hazırlıksız Konuşmalarına Yönelik Yanlış Çözümlemesi (YL)

EK 2: Çalışma Kapsamına Alınan Makaleler

Makale Başlıkları

1. 2022- Kazakistan Örneğinde Türkçe Öğreticilerinin Genel Durumu: Sorunlar, Beklentiler ve Öneriler
2. 2022- Türkiye Türkçesi Öğrenen Kazak Öğrencilerde Ana Dili Etkisi
3. 2022- Kırgız Öğrencilerin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenme Kaygıları
4. 2022- Türkiye Türkçesi Öğrenen B2 Seviyesindeki Kırgız Öğrencilerin Yazılı Anlatımlarının Değerlendirilmesi
5. 2022- Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Afganistan Kökenli Özbek Öğrencilerin Yazma Becerisindeki Hataların Tespiti
6. 2021- Kırgızistan'da Türkiye Türkçesi Öğretiminde Kültürel Farkındalık Oluşturma: KTMÜ Hazırlık Sınıfı örneği
7. 2021- İleriye Ket Vurma Bağlamında Kırgız Öğrencilerin Türkiye Türkçesini Öğrenmede Yaptıkları Hatalar
8. 2020- Kerkük Üniversitesinde Türkmen Öğrencilerin Türkiye Türkçesindeki Sesli Okuma Hataları Üzerine Tespit ve Değerlendirmeleri
9. 2020- Türkiye'de Artan Kazak Uyruklu Öğrenci Nüfusu ve Kazak Uyruklu Öğrencilerin Türkiye Türkçesi Öğrenme İhtiyaçları Üzerine
10. 2020- Orta Asya Bozkır Medeniyetlerinde Türkçe, Türkçe Öğretimi ve Diğer Diller Üzerine
11. 2020- Türk Soylu Öğrencilerin Türkiye Türkçesi Öğrenme Süreçlerinde Yararlandıkları Kurum ve Kaynaklara Yönelik Bir Araştırma
12. 2020 - 2010-2020 Yılları Arasında Türk Soylulara Türkiye Türkçesi Öğretim Alanında Türkiye'de Yapılan Tez Ve Makale Türü Akademi Çalışmalarının Çeşitli Ortamlar Açısından Değerlendirilmesi. Yabancı Dil Olarak 2
13. 2020 Bakü Slavyan Üniversitesi öğrencilerinin Türkiye Türkçesinin Öğreniminde Karşılaştığı Sorunlar Üzerine
14. 2020- Türk dünyasından gelen öğrencilerin Türkiye Türkçesi metinlerine yönelik tutumları. Bilig
15. 2019- Kırgızlara Türkçe Öğretiminde Ad Durum Eklerinin Yeri
16. 2019- Türk Soylulara Türkçe Öğretimi İle İlgili Çalışmalara Genel Bir Bakış
17. 2019- Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Altın Köprü Türkçe Öğretimi Ders Kitabında (B2 Seviyesi) Yer Alan Kültür Öğeleri
18. 2019 -Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Kazak öğrencilerin Ünsüz Harf Değişmeleri İle İlgili Yaşadıkları Sorunlar.
19. 2018- Türkiye Türkçesi Öğrenen Kazakların Rusçanın Kazak Türkçesine Etkisiyle Yaptıkları Yanlışlar
20. 2018- Türk Soylulara Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarım Aracı Olarak Atasözleri ve Deyimlerin Kullanımı: Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Altın Köprü Türkçe Öğretimi Ders Kitabı (B1 Seviyesi)

21. 2018- Kırgız Öğrencilerin Türkiye Türkçesi Öğreniminde Yaptıkları Yanlışlar ve Yapılan Yanlışlar Üzerine Öneriler (Manas Üniversitesi Hazırlık Sınıfında Okuyan Öğrenciler Örneğinde)
22. 2017- Türk Soylu Öğrencilerin Türkiye Türkçesi Sözlü Anlatım Çalışmalarının “Konuşma Becerisi Değerlendirme Ölçeği”ne Göre Analizi: Gagauz Örneği
23. 2017- Türk Soylu Öğrencilerin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenirken Karşılaştıkları Sorunlar
24. 2017- Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Afganistanlı Özbek Türklerinin Türkiye Türkçesine Yönelik Görüşleri
25. 2017- Türk Soylu Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sorunları ve Çözüm Önerileri
26. 2017 - Dil öğretiminde “ana lehçe” ile “hedef lehçe” arasındaki karşılaştırmanın (benzerlik) dil öğretimine etkisi (Azerbaycan Türkçesi-Türkiye Türkçesi örneği).
27. 2016 -Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Türk Soylu Öğrencilerle Türk Soylu Olmayan Öğrencilere Durum Eklerinin Öğretilmesi Meselesi
28. 2016- Kırgızistan’da Türkçe Öğrenen Öğrencilerin Bu Dili Öğrenme Nedenleri ve Türklük Bilincine Karşı Farkındalıkları
29. 2016- Türkiye Türkçesi Öğrenen Türkmenlerde Görülen Sesli Okuma Yanlışları ve Çözüm Önerileri
30. 2016- Çizgi Filmler Aracılığıyla Türk Soylulara Türkçe ve Değer Öğretimi
31. 2015 – Yaratıcı Yazma Çalışmalarının Türk Soylu Öğrencilerin Türkiye Türkçesi Öğrenmelerine Katkısı Üzerine Bir Uygulama
32. 2015- Yurt Dışında Türkiye Türkçesi Öğrenen Türk Dillilerin Yazılı Anlatım Hataları: İran Örneği
33. 2015- Türkiye Türkçesi Öğrenen Kazakistanlıların Karşılaştıkları Sorunlar
34. 2015-Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Yararlanılan Kısa ve Uzun Metrajlı Filmlerin Kırgızistan Bağlamında Değerlendirilmesi
35. 2015- Atatürk Üniversitesinde Öğrenim Gören Kırgız Öğrencilerin Türkçe ve Türkiye’ye Yönelik Görüşleri
36. 2015- Beyin Fırtınası Tekniğinin Türk Soylu Öğrencilerin Yazma Becerilerine Etkisi
37. 2014- Türkiye Türkçesi Öğrenen Türkmen Öğrencilerin Olumsuz Aktarım Yanlışları
38. 2013- Kırgızların Türkiye Türkçesi Öğrenirken Ad Durum Biçimbirimleriyle İlgili Yaptıkları Hatalar ve Çözüm Önerileri
39. 2012 Kırgız Öğrencilerin Türkiye Türkçesi Öğrenmeye İlişkin Tutumları
40. 2009-Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde “Mikro Öğretim Tekniği”: Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Hazırlık Sınıflarında Karşılaştırmalı Bir Çalışma.